

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Dr. Zsrai Ügyvédi Iroda (jogi képviselő címe, ügyintéző dr. Zsrai Krisztina ügyvéd) által képviselt felperes neve (címe) gondnokolt felperesnek, akinek gondnoka: felperesi gondnok neve (címe), a dr. Szenes Györgyné dr. Redő Katalin ügyvéd (jogi képviselő címe) által képviselt alperes neve (címe) alperes ellen, végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Pest Megyei Bíróság 2007. március hó 1-jén hozott, 6.P.20.709/2006/29. számú ítélete ellen az alperes részéről 32. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a kiegészítéssel hagyja helyben, hogy a szóbeli végrendelet a felek egymás közötti viszonylatában érvénytelen.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 96.000 (kilencvenhatezer) forint másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak külön felhívásra 477.000 (négy százhetvenhétezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A 2004. november 13-án elhunyt az örökhagyó hagyatékát képezte a (.....) hrsz. alatt felvett lakásingatlan 14 millió forint értékben, 2 darab (...) banki takarékbetétkönyv összesen 1.120.130 forint + kamatai értékében, 11 darab kincstárjegy összesen 150.000 forint névértéken és a (.....) banknál vezetett devizaszámla 2596,52 EUR egyenleggel. A közjegyző a hagyatékot a 2005. augusztus 12. napján kelt 1141.Kjő.95/2005/8. szám alatti ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzéssel az örökhagyó által tett szóbeli végrendeletre tekintettel az alperesnek adta át, a végrendeleti tanúk meghallgatását követően.

A felperes kereseti kérelmében előadta, hogy a szóbeli végrendelet megtételének feltételei nem álltak fenn. A két feltétel az, hogy az örökhagyó az életét fenyegető rendkívüli helyzetben legyen és az örökhagyó más alakban végrendeletet nem, vagy csak jelentékeny nehézségek árán legyen képes tenni. Ezen két feltételnek együttesen és egyidejűleg kellene fennállnia és objektíven kell meglennie ahhoz, hogy a szóbeli végrendelet érvényes legyen. Kiemelte, hogy az alperes közjegyzőt hívott már korábban az örökhagyóhoz és kérte, hogy keresse fel az örökhagyót a kórházban. Ez is azt igazolja, hogy írásbeli végrendelet tételére lehetőség lett volna. Aggályos, hogy az alperes kérte azt, hogy a végrendeleti tanúk a kórházban jelenjenek meg, előre, általa meghatározott időpontban. A közjegyzői eljárás során meghallgatott tanúk közül Tanú1 bizonytalan volt a közjegyző előtt tett vallomásában, abban a kérdésben, hogy a végrendelkező csak a lakásról, vagy minden vagyonáról végrendelkezett.

Az örökhagyónak házastársa, leszármazói nem voltak, ennek hiányában törvényes örököse a szülő leszármazójaként fele részben a felperes, mint testvér, $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ részben pedig az elhunyt másik testvér gyermekei.

Kereseti kérelmében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az örökhagyó által 2004 november 4. napján tett szóbeli végrendelet érvénytelen, így az örökhagyó hagyatékának $\frac{1}{2}$ részét a felperes örökölte. Kérte az alperes perköltségeiben való marasztalását.

Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségeiben való marasztalását kérte.

Hivatkozott arra, hogy az ügyben arra kell törekedni, hogy az örökhagyó végakarata a lehetőségek szerint teljesüljön. Az örökhagyóval csak az alperes foglalkozott, ő gondoskodott a megfelelő orvosi ellátásáról is. Fel sem merült, hogy ne az alperesre akarná hagyni az örökhagyó a vagyonát. Az örökhagyó 9 nappal halálát megelőzően érezhette az ingadozó állapotát, így érthető, hogy végrendelkezni kívánt. Közjegyzőt nem sikerült az örökhagyóhoz hívni. A súlyos és ingadozó egészségi állapota miatt viszont az életét közvetlenül fenyegető veszélyben volt. Az életéből még hátralévő 9 nap alatt nem került olyan helyzetbe, hogy aránytalan nehézség nélkül írásbeli végrendeletet tehetett volna. A tanúk is alátámasztották azt, hogy a folyamatos infúziós bekötés miatt írni nem tudott.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az örökhagyó 2004. november 4. napján alkotott szóbeli végrendelete érvénytelen.

Kötelezte az alperest, hogy a felperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt 477.000 forint illetéket az államnak felhívásra fizessen meg. Kötelezte továbbá, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperes részére 399.780 forint perköltséget.

Ítéletét arra alapította, hogy a Ptk. 634. §-a két együttes, egymás mellett fennálló feltételt kíván meg ahhoz, hogy a szóbeli végrendelet érvényesen létrejöjjön: az örökhagyó az életét fenyegető rendkívüli helyzetben legyen és írásbeli végrendeletet egyáltalán nem, vagy csak jelentékeny nehézséggel tudjon alkotni. A lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a törvényben előírt kettős feltétel együttes fennállása nem valósult meg,

mert a végrendelkezés napján az örökhagyó nem volt az életét fenyegető rendkívüli helyzetben. Ebben a vonatkozásban az elsőfokú bíróság ítélezése alapjául elfogadta a beszerzett igazságügyi orvosszakértői véleményt, amely az orvosi gyógykezeléssel kapcsolatos iratokra támaszkodik. Meghallgatta tanúként az örökhagyó kezelőorvosait is, akik tanúvallomásuk során nem kerültek ellentmondásba az igazságügyi szakértői véleményben megállapítottakkal. A végrendelkezés időpontjában az örökhagyó kezelését végző orvos tanúvallomásában előadta, hogy a kezdeti rossz állapotot követően az örökhagyó állapota javult, majd a romlás ezt követően lassan fokozatosan következett be.

Az elsőfokú bíróság megállapította azt is, hogy abban az időszakban, amikor a végrendelet készült, az örökhagyó képes volt egyedül táplálkozni és képes volt nevének aláírására is, mert bár infúziós kezelésre szorult, erre a kezelésre csak a végrendelkezés megtételét követően került sor. Ezen időpontig néhány alkalommal az örökhagyó műveke kezelést kapott, amely bevezetett canül útján történt, ez azonban íráskészségét nem befolyásolhatta.

Kiemelte, hogy az örökhagyó előzetes látogatások alkalmával állapotodott meg egy időpontban az alperessel, hogy végrendelkezni kíván, ezért az örökhagyó ezen előre megállapított időpontban arra is képes lett volna, hogy az előre elkészített végrendeletet saját kezűleg aláírja és így érvényes írásbeli magánvégrendeletet tegyen.

Hivatkozott az elsőfokú bíróság a PK.88. számú állásfoglalásra, amely szerint az életet fenyegető rendkívüli helyzetnek objektíven kell fennállnia, és nem elégséges, ha az a végrendelkező szubjektív tudatában él. A Ptk. 634. §-ában foglalt feltételeknek a végrendelkezés idején kell fennállniuk, ennél fogva az a tény, hogy az előző napon az örökhagyó a halál gondolatával foglalkozott, illetve ezt követően a végrendelkezés után 9 nappal elhunyt, csak azt a nem vitás tényt támasztja alá, hogy az örökhagyó súlyos beteg volt. A Ptk. 634. §-ban írt első feltétel ennél szigorúbb előírást tartalmaz, ez pedig a végrendelkezés időpontjára vonatkoztatva nem volt megállapítható.

Az elsőfokú bíróság a pereszes alperest a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes által előlegezett igazságügyi szakértői díjból, a le nem rótt eljárási illetékből, és az ügyvédi munkadíjból felmerült költségek megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben kérte, hogy a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg és a felperes keresetét utasítsa el. Kérte a felperes perköltségekben való marasztalását.

Fellebbezésében arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást tévesen állapította meg. Nem vonta az értékelés körébe, hogy a kórházi iratokból megállapítható, hogy az örökhagyó képtelen volt a nevét leírni. Rendkívül változó egészségi állapotban volt. 2004. október 27-ét követően közjegyzőt kért, de amikor a közjegyző megjelent, nem volt abban az állapotban, hogy végrendeletét elmondhassa neki. Ezt követően rendeződött annyira az állapota, hogy felült, evett, ivott de az általános fizikai és szellemi állapot megítéléséhez ezeket a tényeket ebben a helyzetben kell értékelni. Az osztályvezető főorvos és az örökhagyó előző

kezelőorvosa is azon az állásponton volt, hogy életveszélyes állapotban volt az örökhagyó, így a szakértői vélemény és az orvosok vallomása között ellentmondás tapasztalható. A Legfelsőbb Bíróság gyakorlata köréből több eseti döntést idézett, amelyben a Legfelsőbb Bíróság kifejtette, hogy a rendkívüliség előállhat a végrendelkező állapotában bekövetkezett ugrásszerű, súlyos hanyatlás következtében, de előfordulhat az is, hogy az örökhagyó, egészségi állapotánál fogva ilyen ugrásszerű hanyatlás nélkül is folyamatosan életveszélyes állapotban van. Ezen állapotnak azonban objektívan kell fennállnia. A tanúként meghallgatott kezelőorvosok előadása szerint volt javulás az örökhagyó állapotában, de mindvégig olyan állapotban volt, hogy a halálát kiváltó változással bármikor számolni lehetett. Az örökhagyó pszichikai állapota szintén ezt támasztotta alá, valóságos halálfélelme állt fenn, amelyet fizikai állapota, betegsége, egyértelműen alátámasztott. Ezek késztették az örökhagyót a végrendelkezésre. Előadta, hogy az örökhagyó sem fizikai, sem szellemi, sem lelki állapota nem engedte volna meg azt, hogy jelentékeny nehézség nélkül írásbeli végrendeletet tegyen. A műveze kezelés a felülést és a kézhasználatot, így az írást is gátolja, mert a nyaki véna területére beültetett canülön keresztül kerül a kezelésre sor. Az ügyben ezért bizonyított az is, hogy az örökhagyó a nevét sem tudta volna leírni. Előadta, hogy figyelemmel kell lenni arra is, hogy a kórházban történt a végrendelkezés.

Az a kérdés, hogy az örökhagyó az életét fenyegető helyzetben volt-e, orvosi szakkérdés, de a rendkívüliség már jogi fogalom, amelynek vizsgálatakor körültekintő egyéniesítéssel kell elbírálni a végrendelkező fizikai és pszichikai állapotát, minthogy az utóbbinak is lehet objektív alapja, még ha annak vizsgálata körülményesebb is.

A felperes az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte. Előadta, hogy álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást megfelelően feltárta, az alapján megfelelő következtetéseket vont le és helyes az ítéleti döntése is. Kérte az alperes perköltségben való marasztalását.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen, a bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapította meg, és helyes az arra alapított döntése is. Annak ténybeli és anyagi jogi indokaival a Fővárosi Ítéltábla egyetért.

A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezésben foglaltakra tekintettel az alábbiakra utal.

A végrendelkezés általános formája az írásbeli végrendelet, a szóbeli végrendelet kivételes végrendelkezési forma. A szóbeli végrendelet kivételes jellege azt jelenti, hogy ilyen formában csak akkor nyilvánítható a végakarát, ha a törvényben írt rendkívüli helyzet fennáll. Az elsőfokú bíróság a Ptk. 634. §-ában írt kettős feltétel fennállását körültekintően vizsgálta.

Annak megállapítása, hogy a szóbeli végrendelet időpontjában örökhagyó életét fenyegető helyzetben volt-e, orvosi szakkérdés. Az ezzel kapcsolatosan beszerzett

igazságügyi orvosszakértői vélemény egyértelműen megállapította, hogy örökhagyónál az életet közvetlenül fenyegető kórállapot a szóbeli végrendelet megtételének napján nem véleményezhető. Az orvosszakértői véleményben foglalt megállapítás megdöntésére örökhagyó kezelőorvosai által tett tanúvallomás nem alkalmas, mert nem volt ellentmondás a beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény és a tanúként meghallgatott orvosok tanúvallomása között. Orvos1 tanúvallomásában az örökhagyó állapotát a másik kezelőorvossal egybehangzóan az orvosszakértői véleményekben leírtakkal összhangban adta elő, arra viszont nem tudott nyilatkozni, hogy amikor az örökhagyót az osztályról kiadták, az örökhagyó tudott-e írni.

Orvos2 tanú a vallomásában az igazságügyi szakértői véleménnyel egybehangzóan nyilatkozott az örökhagyó állapotának kezdeti javulásáról, majd a végintézkedés utáni hétvégén bekövetkezett hanyatlásról. A tanú vallomásában előadta, hogy az örökhagyó fel tudott ülni az ágyában és tudott enni, inni is, az osztályra történő felvételekor pedig saját kezűleg aláírta a hozzájáruló nyilatkozatot. A tanúvallomás alapján és az orvosi iratok alapján megállapítható volt, hogy az adott időpontban infúziós kezelésben az örökhagyó nem részesült.

Az nem kétséges, hogy az örökhagyó valóban súlyos beteg volt, amivel együtt járt ennek az örökhagyóra tett pszichikai hatása is, ennek alapján azonban az örökhagyó életét fenyegető rendkívüli helyzet fennállta nem állapítható meg. Nem vonható le alappal a következtetés arra vonatkozóan, hogy az örökhagyó állapotában bekövetkező ugrásszerű hanyatlás nélkül is az örökhagyó folyamatosan az életét fenyegető rendkívüli helyzetben lett volna, mert bár betegsége súlyos volt, és betegsége halálhoz vezethetett és vezetett is, az örökhagyó helyzetében 2004. november 4-ével nem állt fenn rendkívüliség. Nem állt elő olyan rendkívüli körülmény, amely ekkor az életét a halál közvetlen bekövetkezésével fenyegette volna.

Helytálló volt az elsőfokú bíróságnak arra vonatkozó megállapítása is, amely szerint nem került bizonyításra az, hogy az örökhagyó írásképtelen állapotban lett volna. Az írásképeség tekintetében figyelemmel kell lenni arra, hogy az örökhagyó milyen konkrét fizikai és pszichikai állapotban van. A megállapított tényállás szerint az örökhagyó ebben az időszakban infúziós kezelést nem kapott, fel tudott ülni, saját maga enni, inni tudott. Az orvosszakértői vélemény szerint általános állapota nem zárta ki írásképeségét. Ezen túlmenően az örökhagyó a végrendelezésre előre készült - a végrendeleti tanúkat egy meghatározott időpontra magához hívta, és szóbeli végrendeletét részletesen előadta, azt is megjelölte, hogy szóbeli végrendeletet tesz. A körülményekből következően nem lett volna akadálya annak sem, hogy az általa elmondottakat az egyik tanú lejegyezze, és azt örökhagyó aláírja.

Az örökhagyó pszichikai, tudati állapota pedig csak annyiban vehető figyelembe, hogy a hivatkozott PK.88. állásfoglalás szerint a fenti feltételeknek együttesen és objektíven kell a tudati állapottól függetlenül fennállniuk.

A felperes a hagyaték $\frac{1}{2}$ részének örököse. Örököstársai keresetet nem terjesztettek elő jelen perben az alperessel szemben.

A Ptk. 653. §-a szerint a végrendelet érvénytelenségére, illetőleg hatálytalanságára csak az hivatkozhat, aki az érvénytelenség, illetőleg a hatálytalanság megállapítása esetében maga örököl, vagy tehertől mentesül. Az igényérvényesítési jogosultság személyhez kötött. Eljárása során a bíróság a keresetben érvényesített érvénytelenségi okokat vizsgálhatja csupán, azaz csak a jogosult fellépése alapján és csak olyan okból lehet érvénytelennek tekinteni a végrendeletet, amelyre a hivatkozó fél a jogát alapította. Hivatalból tehát érvénytelenség nem vehető figyelembe és az ilyen igény érvényesítése nem közös jogosultság. Ezen rendelkezések a szóbeli végrendelet vonatkozásában is megfelelően alkalmazandóak. A több örököstárs tehát nem áll egységes pertársaságban, perben állásuk ennek megfelelően nem kötelező, ugyanakkor viszont az ítéleti döntés csak a jogot érvényesítő fél és az ellenérdekű fél viszonyára hat ki. Aki pert nem indított, azzal szemben az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzés teljes hatályúvá válik. A fentieknek a bírósági ítéletből ki kell tűnnie (PK.85. állásfoglalás). Az Ítélető tábla ezért az elsőfokú ítéletet kiegészítette azzal, hogy a szóbeli végrendelet a felek egymás közötti viszonylatában érvénytelen. Egyebekben a Pp. 253. § -ának (2) bekezdésének alapján az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét, utalva annak helyes indokaira helybenhagyta.

A fellebbezés eredménytelensége folytán a megfelelően alkalmazandó Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a Fővárosi Ítélető tábla az alperest a felperes részére 96.000 forint összegű ügyvédi munkadíjból álló költség megfizetésére és kötelezte, hogy fizesse meg az állam részére az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetéket.

Budapest, 2007. szeptember 20.

Fermanné dr. Polák Zita
a tanács elnöke

Dr. Puskás Péter
Judit
előadó bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt
bíró